Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J. Телефони: HEnderson 4-0807, 4-0237. Тел. УНС.: HEnderson 4-1016

РІК LXI. Ч. 255. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 11-го ГРУДНЯ 1953. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, DECEMBER 11, 1953. No. 255. VOL. LXI.

ПЛЯНУЮТЬ ЗМЕНШИТИ НА 10% АРМІЮ, ФЛЬОТУ І МОРСЬКУ ПІХОТУ

ВПРОДОВЖ 18 МІСЯЦІВ МАЮТЬ ЗМЕНШИТИ НА 400,000 СТАН ЦИХ ТРЬОХ ЧАСТИН, ЩО ДАСТЬ 1,000,000,000 ДОЛЯРІВ ОЩАДНОСТИ; ПРЕДСТАВНИКИ ВІЙСЬКА ПРОТЕСТУЮТЬ ПРОТИ ТАКОЇ РЕДУКЦІЇ

Вашингтон. — За згодою президента Айзенгавера, департамент оборони плянує зменшити стан Армії, Фльоти і Морської Піхоти на 10 відсотків у найближчому фінансовому році, що починається 1 липня 1954 року. Секретар оборони Чарлз Вилсон заявив, що таке рішення запало ще в кінці минулого тижня, хоч проти цього протестували представники Армії, заявляючи, що при такому зменшенні стану наземних військ вони не зможуть вив'язатися зі своїх зобов'язань, які мають у відношенні до Північно-Атлантійського Оборонного Пакту. Секретар оборони Вилсон обрахував, що така редукція особового складу в трьох частинах військової сили ЗДА дасть державній скарбниці коло 1,000,000,000 долярів ощадности. Число летунів не буде зредуковане. Тепер число вояків у всіх чотирьох родах оборонних сил ЗДА (наземні війська, фльота, морська піхота і летунство) становить 3,500,000, а після запропонованої редукції воно за 18 місяців має дійти до 3,100,000. Редукцію переводитимуть в той спосіб, щоб зменшувати тільки стан допоміжних, поза фронтових, частин, а не бойові одиниці. Президент Айзенгавер на останній пресовій конференції заявив, що під час перемир'я в Кореї зменшилася потреба на більше число допоміжних небойових частин. Але шеф штабу Армії, генерал Метью Б. Ріджвей заявив, що після запропонованої редукції ЗДА не зможуть дотримати зобов'язань у відношенні до Европи і не зможуть утримувати шість дивізій, які там стаціонують. Заплянована редукція має відбуватися ступнево, і впершому році — від 1 липня 1954 р. до 30 червня 1955 — мають зменшити армію на 142,000, фльоту на 75,000 і морську піхоту на 23,000 вояків. Найбільша редукція має бути переведена в наземних військах, хоч і фльота і морська піхота також протестують проти цієї заплянованої редукції. Секретарі всіх тих родів оборонних сил, до яких відноситься редукція, вже дістали наказ відповідно зменшити свої бюджети на 1955 фінансовий рік. Роблять це вони з великим поспіхом, бо до 15 грудня проєкт нового бюджету має бути готовий.

ЗАПОВІДАЄ БОРОТЬБУ ПРОТИ ЧЕРВОНИХ

Сенатор Вільям Новленд, провідник республіканської більшости в Сенаті, заповів у Вашингтоні, що боротьба проти підривних комуністичних елементів в уряді, яку занедбала попередня демократична адміністрація, буде одною з головних справ в найближчій виборчій кампанії в 1954 році. Він теж потвердив слова президента Айзенгавера, що червоні перестануть бути фактором в теперішній адміністрації, бо їх там не буде.

Дженерел Електрік звільнятиме комуністів з праці

Ню Йорк, Н. И. — Дженерел Електрік Компані повідомила, що звільнятиме з праці кожного працівника, який признається на переслуханні, що він комуніст або шпигун. Одночасно повідомлено про припинення у праці на 90 днів тих працівників, які відмовилися відповідати перед Конґресовою Комісією, посилаючись на 5 Поправку до Конституції. Припинятимуть у праці і всіх тих, які в майбутньому не схочуть відповідати перед урядовими комісіями на основі конституційних прав. Припинений у праці працівник буде звільнений після 90 днів, якщо не зможе виправдатися з закидуваних йому провин. Президент Дженерел Електрік Р. Дж. Корідор звертається до уряду з просьбою визначити незалежну комісію, перед якою запідозрені в комунізмі або шпигунстві працівники могли б оправдати себе від підозріння. Компанія Дженерел Електрік має 131 фабрику, де затруднено 250,000 робітників. 14 великих фабрик з 69,000 робітників працює тільки для оборони держави. 8 відсотків з того числа належать до спілки Об'єднані Електричні й Радіо-Машинові Робітники, яку чотири роки тому Конґрес Індустріяльних Робітників позбавив членства на тій основі, що ця спілка опанована комуністами. Представник компанії нарікає, що досі урядові аґенції не допомагали підприємцям позбутися комуністичних і шпигунських елементів, бо не подавали докладних відомостей про небезпечних робітників, до яких зараховується також тих, які забагато п'ють, є ненормальні або люблять багато говорити.

За Айзенгавером більше депеш, за МекКарті — більше листів

Вашингтон. — Пресовий секретар Білого Дому Дж. С. Гаґерті подав до відома, що президент Айзенгавер дістав численнішу підтримку в депешах, а сенатор МекКарті — в листах. Докладного відношення числа депеш і листів на користь Айзенгавера і Мек Карті не подано. На заклик сенатора Джозефа МекКарті населення ЗДА висловлює свою думку в справі американської допомоги тим державам, які торгують із комуністичним Китаєм. Мек Карті домагався припинити допомогу цим державам, а президент Айзенгавер заявив, що ЗДА не сміють диктувати політику своїм союзникам. Гаґерті повідомив, що досі надійшло до Білого Дому коло 25,000 депеш і таке саме число листів.

ОБВИНУВАЧУЄ ЕКСПЕРТА

Ендру Дж. Рейд, шеф розвідки у Форт Монмут в Ню Джерзі, де існують військові радарові інсталяції, зізнавав у Вашингтоні перед сенатською підкомісією та ствердив, що — „науковий спеціяліст" Аарон Колеман, один з 33-ох цивільних урядовців, мав у своїм домі понад 40 документів, в тому деяку кількість таємних. Колеман, у домі якого знайшли аґенти ці документи, хоч він заперечував, що він їх має, був звільнений з праці „з мотивів безпеки".

МОСКВА ВБАЧАЄ В ПРОМОВІ АЙЗЕНГАВЕРА ПОГРОЗУ АТОМОВОЇ ВІЙНИ

НЕҐАТИВНІ КОМЕНТАРІ МОСКОВСЬКОГО РАДІЯ І ВИШИНСЬКОГО В ОН

Лондон. — „Загально кажучи, Бермудська конференція доказала, що три західні держави не хочуть відтяжувати міжнародне напруження. Те саме доказала промова, що її виголосив 8 грудня ц. р. перед Генеральною Асамблеєю Об'єднаних Націй Айзенгавер. У тій промові була повінь фраз про нібито тугу З'єдинених Держав Америки за миром, які хотіли би облегшити міжнародне напруження. Але коли ви проаналізуєте ту промову, то Айзенгавер грозив атомовою війною і прославляв свою політику сили" — сказав політичний коментатор московського радія Леонтієв, як перший речник Совєтів у відповіді на виступ през. Айзенгавера перед Об'єднаними Націями, де він запропонував віддати під контролю спеціяльно для цього покликаної Аґенції Атомової Енерґії всі джерела сировини, склади і продукцію атомової зброї. — У своєму коментарі Леонтієв, що вже не раз служив Совєтам, як неофіційний речник, закинув президентові Айзенгаверові, що він запропонував лише „варіянт старого пляну Барука, який заперечує конечність заборонити всяку атомову зброю і перевірити застосування засобів, які заборонили б їх. Це ясно, що З'єдинені Держави не хочуть облегшити міжнародної ситуації. Промова президента Айзенгавера, що підбурювала до війни, і становище, що його займала американська делеґація в Об'єднаних Націях, безсумнівно доказувала це". Водночас офіційний переклад совєтською пресовою аґенцією ТАСС промови Айзенгавера має наприкінці такий короткий коментар: „Президент не висловив свого становища до справи заборони атомової зброї". Пізніше, в коментарі англійською мовою, що його передавала московська радіовисильня, підкреслено ще раз, що „заборона атомової і водневої бомби є кардинальною точкою в цілій атомовій проблемі, проте Айзенгавер поминув її". По тій самій лінії пішов і Вишинський, використавши свою останню „прощальну" промову при формальному закритті 8-ої сесії Генеральної Асамблеї Об'єднаних Націй, щоб підкреслити, що тільки совєтська пропозиція загальної заборони вживати атомову і водневу бомбу є правильною розв'язкою цієї проблеми і що „неможливо уявити собі" зменшення теперішнього напруження у світі без попередньої такої заборони. Поза тими совєтськими голосами — офіційно Москва ще не заявилася до пропозиції президента Айзенгавера.

Найвищий Суд закінчив переслухування в справі сеґреґації в школах

Вашингтон. — Найвищий Суд закінчив переслухування представників обох сторін, вияснюючи, чи законом оправдана сеґреґація шкіл на основу кольору шкіри. — Тепер усі дев'ять суддів Найвищого Суду студіюватимуть всі арґументи в обороні примусових шкіл для негритянського населення, які досі існують в 17 стейтах і в Дистрікті Колюмбія і частинно ще в чотирьох інших стейтах. Рішення суду в цій важливій для всієї країни справі треба сподіватися через кілька місяців. Суд має розглянути п'ять скарг, що їх внесли представники кольорового населення, твердячи, що окремі примусові школи для дітей негритянського населення незаконні, бо не згідні з 14 Поправкою до Конституції ЗДА, яка говорить про рівні права для всього населення без різниці раси, віровизнання ані кольору шкіри. Найвищий Суд має вирішити, чи й надалі зобов'язуватиме рішення цього Суду з 1897 року, в якому сказано, що „окремі, але рівнорядні" школи для кольорового населення зовсім не порушують закону про рівність громадян. Представники кольорового населення заявляють, що тієї „рівнорядности" зовсім немає, бо школи для негритянських дітей не мають таких можливостей навчання, які мають школи для навчання білих дітей. Адвокати негритянських батьків твердять про порушування конституційної рівности, бо пропорційно видатки на навчання одної білої дитини більші від видатків навчання кольорової дитини.

Вилсон про летунську силу ЗДА

Вашингтон. — Секретар оборони Вилсон заявив у своїй промові в Індіянополісі, що ЗДА „мають разом із морською повітряною фльотою, наймогутніше летунство в світі". Він твердив, що ЗДА мусять дбати про те, щоб і надалі втримувати своє летунство на першому місці в світі. 30 червня 1954 року летунські сили ЗДА матимуть 115 крил (крило має — від 30 до 75 літаків, залежно від величини й типу літака). До 120 крил американське летунство дійде швидше, як плянували. Демократичний сенатор Кілґор заявив, що республіканці починають здійснювати пляни демократичного уряду, коли Вилсон говорить про швидше збільшування числа летунських крил, хоч їм ще далеко до числа 143 — яке пропонував був уряд президента Трумана. Але Кілґор заявив, що зменшення видатків на летунство вже спричинило обниження числа вишколених летунів, отже не буде кому обслуговувати тих літаків, які мають збудувати. Одначе, республіканський сенатор Велкер підтримав заяву Вилсона, кажучи, що уряд дійсно дбає про зростання сили летунства, тоді як демократи побільшували його тільки на папері. Велкер додав, що президент Айзенгавер і секретар оборони Вилсон доказали, як можна за менші гроші досягнути того, чого демократи не могли досягнути за більші гроші. Секретар летунства Толботт заявив, що ЗДА мусять допомогти також Японії розбудувати своє летунство, бо після демобілізації цієї країни ЗДА поставлені перед конечністю своїми силами боронити Японію від повітряного наступу.

Сесію Об'єднаних Націй відложено на необмежений час

Об'єднані Нації, Н. И. — У своїй промові, що закривала восьму звичайну сесію Генеральної Асамблеї, яка радила від 15 вересня цього року, її президентка індійка Віяя Пандіт висловила надію, що голови держав Великої Британії, Совєтського Союзу і Франції висловлять свої погляди на сучасну міжнародну ситуацію безпосередньо, так само, як це зробив президент Айзенгавер. Президент Айзенгавер, мовляв, предложив Асамблеї „розпучливу конечність" запевнити мир в ері атомової зброї. Віяя Пандіт схарактеризувала висліди останньої сесії, як „не блискучі, але достатні", хоч визнала, що світ і далі перебуває „в тіні безупинного конфлікту". Закриваючи сесію, пані Пандіт не подала найближчої дати, коли збереться Генеральна Ассамблея: це станеться тоді, коли більшість членів ОН прийде до переконання про необхідність скликання Об'єднаних Націй у справі Кореї. На 76 точок денного порядку, що його мала остання сесія, Об'єднані Нації прийняли 14 резолюцій. Окремі делеґати в ОН виголошували короткі промови, що здебільша обмежувалися до куртуазійного висловлювання подяки і признання президентці за її працю. У цей назагал оптимістичний хор голосів вніс дисонанс Вишинський своєю гостро песимістичною і неґативною у відношенні до ОН промовою. Він назвав двома „ударами по міжнародному престижеві й авторитеті" Об'єднаних Націй — недопущення комуністичного Китаю до Об'єднаних Націй і неприйняття його пропозиції про генеральну заборону атомової зброї.

НАТО ще не приготоване до атомової війни

Париж. — На Раді 14 держав, приналежних до Північно-Атлянтійського Пакту, що відбуватиметься в середу найближчого тижня, Франція подасть пропозицію про краще застосування збройних сил НАТО для потреб тактики атомової війни. Заявив це французький міністер оборони Плевен, покликаючись на висліди військових маневрів з останнього літа. Він сказав, що ці маневри доказали, що армія НАТО не приготована відповідно до атомової війни, маючи головно важкі змоторизовані частини і замало легких і швидких танкових з'єднань, догідніших для рухомої війни. Командувач збройних сил НАТО генерал Ґрунтер буде домагатися збільшення летунства на 1,200 літаків — до сили 5,600 літаків. (Совєти мають їх коло 20,000) і збільшення наземних військ до 108 фронтових дивізій (Совєти мають їх разом із сателітами, коло 350). Брак відповідної кількости літаків є найслабшим пунктом збройних сил 14-ти держав НАТО.

Найбезпечніше працювати при атомовій продукції

Вашингтон. — Комісія Атомової Енерґії дістала нагороду від Ради Крайової Безпеки за те, що в її фабриках було найменше випадків смерти і поранень між робітниками. В 1952 році на 1,000,000 годин праці було тільки 2.29 нещасливих випадків, а в 1949 року таких випадків було 3.02. В хемічній промисловості нещасливих випадків аж 5.10 на те саме число годин праці. В 1951 році число нещасливих випадків для всіх державних працівників на 1,000,000 праці становило аж 8.4. В 1952 році між робітниками Комісії Атомової Енерґії було 11 нещасливих випадків, але вони не було спричинені атомовим проміюванням.

Число студентів в каледжах збільшилося на 4.8 відсотка

Вашингтон. — Федеральний Уряд Виховання повідомляє, що в 1953-1954 шкільному році збільшилося число студентів і студенток на 4.8 відсотка. Восени 1953 року записалося до каледжів і університетів 2,250,701 слухачів і слухачок, а минулого року число записаних до високих шкіл становило тільки 2,148,284. Те число устійнив Федеральний Уряд Виховання на основі звітів про вписи в 1,871 інституції вищого шкільництва у всіх стейтах, територіях і посілостях ЗДА. Комісар виховання д-р Семюел Бровнелл заявив, що число студентів збільшилося внаслідок того, що багато студентів студіює державним коштом, як воєнні ветерани, а також тому, що середні школи заохочують всіх випускників до студій на високих школах. — Приріст між студентами становить 3,3 відсотка, а між студентками 7.5 відсотка. Але між всіми студіюючими є більше студентів — 1,432,474, а дівчат у високих школах, записаних в цьому шкільному році, тільки 818,227. Цього року вписалося до каледжів і університетів 571,533 нових слухачів, між ними 344,844 студенти і 226,698 студенток.

Ніксон прибув до Ірану

Теґеран. — Закінчуючи свою подорож по країнах Далекого Сходу, як спеціяльний „амбасадор доброї волі" З'єдинених Держав, віце-президент Ричард Ніксон прибув до Ірану. Тому, що в день приїзду його до столиці Ірану панувала атмосфера напруження у зв'язку з антибритійськими демонстраціями, під час яких поліція обстріляла демонстрантів і вбила двох студентів, — іранський уряд вжив спеціяльних заходів для охорони Ніксона та його дружини. На летовищі зустрів віце-президента Ніксона молодший брат іранського шаха і уряд генерала Загеді у повному своєму складі. Ніксон був на обіді у шаха Могаммеда Рizi Палеві і його дружини Сораї. Він перебуватиме в Теґерані три дні. У своїй радіопромові Ніксон підкреслив, що американська допомога, що її ЗДА дали Іранові, призначена для скріплення повної суверенности Ірану і не мала ніяких політичних передумов.

Сім мільйонів робітників страйкуватиме в Італії

Рим. — Службовики державних і самоуправних установ в Італії протестуватимуть в п'ятницю 11 ц. м. 24-годинним демонстраційним страйком проти зростання дорожнечі. Страйкарів у п'ятницю буде коло 1 мільйона. Зате у найближчий вівторок вийдуть на страйк 6 мільйонів робітників металевих, хемічних, текстильних і харчових фабрик. Страйкова ситуація в Італії така грізна, що прем'єр Пелла, який мав виїхати до Парижу в п'ятницю на засідання Ради Европи, залишається в Римі і висилає до Парижу свого заступника підсекретаря закорд. справ Людовіко Венвенуті. На засідання Ради НАТО до Парижу прем'єр Пелла виїде наступного тижня. У п'ятницю страйкуватимуть також італійські залізниці. Цей страйк проголосили солідарно комуністичні, некомуністичні, неофашистські і незалежні професійні спілки залізничих робітників, а прилучилися до них цивільні службовики державних і самоуправних установ.

Айзенгавер іменував комісію для дослідження погоди

Вашингтон. — Президент Айзенгавер найменував п'ятичленну комісію, яка має досліджувати справу завбачування погоди. Ця комісія має ствердити неслушність прислів'я про те, що „всі говорять про погоду, але ніхто нічого про неї не знає". Спонукало до створення цієї комісії те, що недавно в Вашингтоні Бюро Погоди завбачало гарну погоду, а тим часом впав сніг, що кількома цалями вкрив Вашингтон. Ця комісія має також простудіювати справу штучного дощу, що його кілька років тому старалися викликати в стейті Ню Йорк, коли 1949 року під час кількамісячної посухи забракло води. В цій комісії будуть також представники департаментів оборони, рільництва, внутрішніх справ, здоров'я, виховання і добробуту та представник Крайової Наукової Фундації. Справа дощу, це значить води, має велике значення для життя всієї країни і для її оборони. Ця комісія має предложити свій звіт до 30 червня 1956 року. Цивільні її члени діставатимуть по 50 долярів денно, але тільки за ті дні, коли будуть працювати.

Юґославія зголосила нові пропозиції у справі Трієсту

Беоґрад. — Юґославський уряд передав трьом західнім великодержавам нові пропозиції у справі конфлікту з Італією за Трієст. Юґославський міністер закордонних справ Коча Попович відбув 90-хвилинну нараду з амбасадорами ЗДА, Англії і Франції у цій справі. Як припускають, юґославська пропозиція дозволяє Італії вислати адміністраторів до зони „А" обшиpу Трієсту ще перед конференцією 5 держав у цій справі, як цього раніше домагалася Італія, зате Юґославія хоче вислати своїх адміністраторів до містечок і сіл, заселених у тій зоні словінцями. Раніше Юґославія грозила війною, якщо італійці взагалі ввійдуть до зони „А", що перебуває тепер під англо-американською окупацією.

Високе призначення офіцера українського роду

Бейон, Н. Дж. — Місцевий „Ди Бейон Таймс" повідомив минулого тижня, що майор Петро Оленчук, син наших громадян Оленчуків з Бейону, був іменований екзекутивним старшиною в штабі полковника Джана Дж. Гайсса, асистента головного старшини для біологічного ведення війни в Кемп Дітрик, у Фредерик, Мд. Майор П. Оленчук студіював хемію і здобув диплом у Лібанон Велі Каледж і в університеті Висконсин. До війська вступив в 1943 р., а два роки пізніше став професійним офіцером, виконуючи різні військові завдання в Китаю, Індії і Бурмі. Батько майора Оленчук походить з Буковини, а мати з Рогатинського повіту із Західньої України.

В АМЕРИЦІ

● **Адвоката Голонена**, кандидата на президента ЗДА від проґресивної партії в 1952 році, на якого голосували комуністи, суд у Сан Франсіско засудив до 18-місячної кари тюрми і 50,000 долярової кари за те, що обманув державну скарбницю на 36,739 долярів, не платячи правильно податків в роках від 1947 до 1950.

● **Американське** Ентомолоґічне Товариство опрацювало способи винищування такого шкідника, як домашня муха. Вчені досліджують, яким чином муха перетворює поживу в енерґію. Вияснивши це — вони зможуть винайти засіб, як найдоцільніше винищувати домашні мухи.

● **Члени Конґресової Комісії**, яка під проводом конґресмена Гаролда Г. Велді досліджувала протиамериканські дії в Каліфорнії, ствердили, що на східньому побережжі ЗДА з великою активністю працюють комуністи. Під час переслухування комуністи поводилися самопевно і нахабно, нападаючи на уряд.

● **У Ню Йорку** судять комуніста Роберта Дж. Томпсона за те, що він не зголосився для відсиджування трирічної кари, присудженої йому як комуністові, що змагав до насильної зміни теперішнього режиму в ЗДА. Томпсон переховувався два роки, поки його не викрило ФБІ. Інший комуніст, Гус Голл дістав за подібну провину три роки додаткової тюрми.

● **Республіка Гаїті** під президентурою Пола Юджена Меґлуара осягнула політичну стабільність, необхідну для господарського й соціяльного розвитку. Ця муринська республіка 1 січня 1954 року святкуватиме 150-річчя своєї незалежности, яку здобуто від Франції 1804 року.

● **Сенатор Джозеф МекКарті** домагається суду за кривоприсягу над Ароном Команом, який працював у лябораторії в форті Монмавті. Колман заперечив під присягою, що він знав засудженого до кари смерти Джулюса Розенберґа, хоч сам Розенберґ зізнав на суді, що був знайомий із Колманом.

В СВІТІ

● **Черчил**, прощаючись з президентом Айзенгавером на летовищі в Такерс Тавн, столиці Бермудів, розплакався. Виглядав взагалі дуже старим і важко спирався на палицю. Після того, як він сказав Айзенгаверові „Гуд бай", президент відповів йому: „Дякую вам, сер. Уважайте на своє здоров'я".

● **Ян Сібеліюс**, славний сучасний фінський музика, скінчив 88 років життя. На його честь відбулася в Гельсинках музична маніфестація, а 50 фінських міст і містечок назвали його іменем вулиці та майдани.

● **11 американців**, колишні урядовці в Секретаріяті Об'єднаних Націй, що їх викинено звідтам, як комуністів чи взагалі нельояльних до влади в ЗДА, претендують на $179,420 службового „відшкодування". Тому, що ЗДА, як член ОН, спротивились виплатити їм ту суму, Бюджетова Адміністраційна Комісія ОН звернулася в цій справі до Міжнародної Правничої Палати. Очевидно, Совєти настоюють, щоб тим комуністам гроші заплатити.

● **Такео Йошікава** — головний японський шпигун, що збирав в Перл Гарборі інформації про американські воєнні кораблі і підготовляв страшний напад японців на зосереджену в цьому порті американську фльоту в дні 7 грудня 1941 — признався у Токіо сам до своєї тодішньої ролі.

● **Московська преса вмістила** про конференцію на Бермудах тільки короткі вістки. Американські кореспонденти у Москві, повідомляють, що сторінки московської преси були в той час зайняті ентузіястичним описом любови українців до „старшого брата", москалів, з нагоди 300-ліття Переяславського договору.

● **Чеський нарід палає** любов'ю до свого президента, комуністичного підлизня Москви, Антона Запотоцького. Так виходило б, якщо вірити повідомленню комуністичного радія з Праги, що президіяльну канцелярію в Празі засипають запитами, чому Запотоцький не з'являється публічно. Радіо „потішає" чехів, що Запотоцький хворий на ґрипу і лежить в ліжку.

СВОБОДА SVOBODA
український щоденник UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	5.25	Six months	5.25
На три місяці	2.75	Three months	2.75
В Джерзі Сити і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$12.00	One year	$12.00
На пів року	6.50	Six months	6.50
На три місяці	3.50	Three months	3.50

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобв'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

В ТІНІ АТОМА

Виступ президента Айзенгавера в Об'єднаних Націях минулого вівтірка був під кожним оглядом історичний. Президент Айзенгавер скористав із запрошення і вибрав цей ґльобальний форум для вияснення найбільш ґльобальної справи: атомової енергії та загрози й надії, які з неї випливають. Із слів голови наймогутнішої сьогодні країни в світі, З'єдинених Держав Америки, виходило недвозначно, що весь світ та його теперішня і майбутня доля стоять цілковито під знаком визволеної людиною космічної сили — атомової і водневої енергії, яка може в короткому часі обернути цей світ на одну велику руїну, або дати йому нові, прямо фантастичні перспективи розвитку й розквіту.

Страшну нищівну силу атомової зброї можна собі уявити — якщо це взагалі вміщується в людській уяві — з коротких порівнянь, які видвигнув президент Айзенгавер у своїй промові. Згідно з його твердженням, сама тільки Америка має сьогодні вже стільки нагромадженої — і це нагромадження з кожним днем збільшується — атомової зброї, що вона своєю нищівною силою в багато разів перевищує силу всіх бомб і стрілен, які були скинені чи вистріляні впродовж цілої другої світової війни на всіх фронтах. Президент дав теж виразно до зрозуміння, що З'єдинені Держави, на випадок нападу на них, були б спроможні у відплату негайно зрівняти із землею країну агресора.

Президент Айзенгавер признав, що таємниця атомової зброї перестала бути американським монополем і її знають не тільки союзники Америки, Британія і Канада, але й „друга сторона" — Совєтський Союз. Все ж таки кожному ясно, що в ділянці атомової зброї, вже нагромадженої, і дальших можливостей її продукції, Америці ніхто не може дорівняти. І, можливо, ця свідомість заохотила президента Айзенгавера виступити з новим конструктивним пляном, щоб з двох протилежних можливостей атомової енергії — суцільного знищення, або нового розквіту людства — вибрати цю другу.

З'єдинені Держави, як наймогутніша країна, зробили перший крок і в обличчі найжахливішої загрози, перші простягнули руку, закликаючи до справедливого порозуміння і згоди, подиктованої не слабістю, але силою, не страхом, але турботою за долю світу.

Які вигляди на те, щоб ця рука не зависла в повітрі? В нашому переконанні — жадні, як довго партнером такого вибору мала б бути кліка червоних злочинців, яка панує тепер на великих евразійських просторах. Навіть якщо б вони з тактичних мотивів вчепились за простягнену до згоди руку, то за спиною триматимуть той самий „атомовий ніж" і чекатимуть нагоди, щоб його несподівано встромити в спину свого партнера. Теперішні пропозиції президента Айзенгавера вони можуть використати тільки на те, щоб вигадати потрібний їм час для кращої підготови до агресії, подібно, як використовують альянтську примирливість в Кореї на те, щоб краще приготовитись до війни.

На щастя, Америка здає собі з того справу, щонайменше здають собі з того справу її рішальні провідники з президентом Айзенгавером на чолі. Немає причини боятися, що Америка може зловитись на будь-який совєтський підступ. Добре теж сталося, що президент Айзенгавер попередив свої конкретні пропозиції відносно міжнародної контролі атомової енергії згадкою про змагання до „гармонійної сім'ї вільних европейських націй", що можна сміливо інтерпретувати, як натяк президента на те, що без такої „гармонійної сім'ї" не можна ані відвернути атомової загрози, ані мати надії на мир.

Промову президента Айзенгавера ентузіястично оплескували представники 60 країн світу. Оплескували її й головні совєтські представники, що сиділи в перших рядах. Тільки совєтсько-українські і совєтсько-білоруські манекени не знали, що їм робити, бо не могли бачити, що робить Вишинський. Цю промову прийняла ентузіястично також і публічна опінія вільного світу, бо вона була доказом максимальної американської доброї волі, але рівночасно і рішучости та готовости. Америка, як це виходить з промови президента Айзенгавера, рішена й готова на все, щоб рятувати світ, і коли б виявилося, що не можна врятувати весь світ, то поробить відповідні заходи, щоб врятувати бодай його частину.

УКРАЇНСЬКІ СПРАВИ В ЯЛТІ

В останньому часі в ЗДА було багато шуму довкола конференції „трьох великих", що відбувалася у Ялті в місяці лютому 1945 р. В виборчій кампанії 1952 р. республіканці гостро критикували демократів за рішення Ялтинської конференції, вважаючи ці рішення катастрофальними для справи вільного світу. Вони обіцяли, що як прийдуть до влади, то відречуться Ялтинського договору. Роблено це головно для здобуття голосів американських поляків. Справа в тому, що американські поляки осуджують Ялтинську угоду за признання для СССР, точніше для УССР і БССР, західньо-українських та західньо-білоруських земель, які від 1919 до 1939 р. були під окупацією Польщі, хоча в Ялті компенсовано цю втрату Польщі коштом Німеччини. Одначе, коли республіканці виграли в 1952 р. вибори і прийшли до влади, то вони зовсім не відреклися Ялтинської угоди. Правда, президент Айзенгавер вніс був до Сенату проєкт резолюції в цій справі, але резолюція пропонувала не уневажнення Ялтинської угоди, а тільки осудження Москви за зламання своїх зобов'язань, які випливали з цієї угоди. Про східній кордон Польщі в резолюції не згадувалось, бо в цьому випадку Москва не зламала угоди. Та навіть ця м'яка резолюція застрягла в Сенаті, і про неї пізніше вже не згадувано. Не така то проста справа відрікатися договорів чи осуджувати політику, яку республіканці тоді також схвалювали!

Недавно „Ню Йорк Таймс" закінчив друкувати 6-ий том споминів Винстона Черчила про другу світову війну п. з. „Тріюмф і трагедія". В цьому томі говориться також про перебіг і рішення Ялтинської конференції, де Черчил був учасником. „Польська справа, каже автор, була в Ялті головною, і її обговорювано на 7 з усіх 8 засідань. Згідно з британським протоколом, на неї витрачено 18,000 слів. Одначе дебати оберталися переважно довкола складу майбутнього польського уряду, а не довкола східнього кордону Польщі. Сталін, граючи ролю оборонця українських інтересів, вимагав безумовного визнання прилучення Галичини і Волині до УССР, яке вже наступило було в вересні 1939 р., після упадку Польщі, на основі німецько-совєтської угоди. Сталін переконував Рузвелта і Черчила демократичними арґументами, що, з уваги на велику більшість українського населення в Західній Україні, яке тут є автохтонами, Польща не має ніякого права до цієї території, і що ця територія повинна належати до УССР. Він покликався на волю населення, виявлену вже в жовтні 1939 р. в голосуванні так званих „народних зборів" Західньої України, які голосували за об'єднання з УССР. Очевидно, збоку Сталіна це було одне велике лицемірство, бо він тут заступав інтереси не українського народу, а совєто-російського імперіялізму. Але Рузвелт і Черчил далекі були від демаскування цього лицемірства, а протиставитись „демократичним" принципам Сталіна було для них незручно. Зрештою, вони приїхали до Ялти із свідомістю, що претенсій польського уряду в Лондоні на Західню Україну і Західню Білорусь відстояти не вдасться. Ось що каже Черчил про наставлення Рузвелта до польських претенсій:

„Коли ми зустрілися 6-го лютого (1945), президент Рузвелт почав дискусію словами, що, прибувши з Америки, він має тільки далекий погляд на польське питання. В Америці є п'ять чи шість мільйонів поляків, переважно з другої ґенерації, і основна маса з них згідні на лінію Керзона. Вони знають, що треба зректися Східньої Польщі (Зах. України і Зах. Білоруси, З. П.). Вони хочуть Східньої Прусії і частини Німеччини або щось іншого як компенсати за це. Як він (Рузвелт) говорив уже в Тегерані, йому було б легше, коли б совєтський уряд зробив яку уступку (для Польщі, З. П.), наприклад, Львів або частину нафтових піль (в районі Борислава, З. П), щоб зрівноважити втрату Кеніґсберґу. Та найважливішою справою для Польщі є тривкий уряд".

Ці слова Рузвелта, передані Черчилом, вказують на те, що американські поляки в 1945 р. прийшли вже були до висновку, що вимагати звороту західньо-українських і західньо-білоруських земель для повоєнної Польщі нема ніякої справедливої підстави. Цей погляд передали вони через своїх представників президентові Рузвелтові перед його від'їздом до Ялти, прохаючи добиватися для Польщі взаміну за цю втрату німецької території. Представники американських поляків прийшли до цього висновку в вільних обставинах, без ніякого терору. Тому дивно сьогодні чути з цих кіл нові вимоги про зворот західньо-українських і західньо-білоруських земель майбутній вільній Польщі і обурення на президента Рузвелта за згоду на передачу цих земель до УССР і БССР. Годі ж подумати, щоб Рузвелт видумав погляди американських поляків на справу східнього кордону Польщі, або що Черчил невірно їх передав. Заява Рузвелта в Ялті в імені американських поляків має значення для української акції проти поновлених в останньому часі претенсій різних польських кіл на Західню Україну.

В тому самому дусі говорив в Ялті Черчил, хоча він сильніше, ніж Рузвелт, боронив інтереси Польщі. Приведім тут слова Черчила в цій справі: „Я не раз виявляв у парляменті і публічно свою рішучість підтримати претенсії СССР до лінії Керзона в совєтській інтерпретації, це значить, щоб Львів належав до СССР. Мене (як і секретаря закордонних справ) за це критиковано в парляменті і в консервативній партії. Але я завжди думав, що після всіх тих терпінь, що їх перейшла Росія, обороняючи себе від німців, і після того, як вона доконала великого діла, вигнавши німців і визволивши Польщу, її претенсії засновані не на силі, а на праві. (? — З. П.). Одначе, коли б вона проявила великодушність у відношенні до багато слабшої держави (Польщі, З. П.) і зробила деякі територіяльні уступки, як це пропонував президент Рузвелт, ми подивляли б і прославляли б совєтську акцію".

Проте Сталін не хотів бути великодушним і відхилив пропозицію Рузвелта щодо Львова або Борислава. Він пригадав Рузвелтові і Черчилові, що автором лінії Керзона була не Москва, а британський міністер закордонних справ Керзон в 1918 р., і що його плян, заснований на етнографічних даних, схвалили також Франція і ЗДА. Ленін не погоджувався на цю лінію, говорив Сталін, бо вона залишала за Польщею Бялистоцький район, якого Ленін вимагав для Совєтської Росії. „А тепер, передає Черчил слова Сталіна, дехто хоче, щоб Росія згодилася на менше, як їй давали Керзон і Клемансо. Це був би сором. Українці, прийшовши до Москви, говорили б, що Сталін і Молотов були гіршими оборонцями Росії (? — З. П.), ніж Керзон чи Клемансо".

Тут Сталін знов говорить як фарисей і цинік, виступаючи нібито як оборонець українців. І хоча він мав на думці інтереси не України, а совєтської імперії, проте його принцип на словах був слушний і Рузвелт та Черчил не могли йому заперечувати.

Щоб компенсувати Польщі втрату на сході, Сталін запропонував дати їй шмат Німеччини, кажучи, що Міколайчик під час свого недавнього перебування в Москві дав на це свою згоду. Рузвелт і Черчил погодилися на пропозицію Сталіна з застереженням, щоб Польща не дістала надто багато німецької території, бо не дасть собі з нею ради. Але західній кордон Польщі не був точно визначений в Ялті, і пізніше Сталін дав їй більше німецької території, ніж пропонував Рузвелт і Черчил. Та це вже окреме питання.

Треба ще додати, що Сталін по надумі зробив таки для Рузвелта і Черчила маленьку уступку, пообіцявши пересунути в деяких місцях лінію Керзона на 5-8 кілометрів в користь Польщі. На цьому остаточно вирішено східній кордон Польщі. Хоча в 1945 р. Західня Україна і Західня Білорусь не вернулися правним претендентам до цих земель, тобто українському і білоруському народам, під їх виключну контролю, проте бодай на папері в Ялті переміг національний принцип. Сталін у Ялті домагався цих земель не для Росії, а для совєтської України і совєтської Білоруси. Про це знали Рузвелт і Черчил і в свідомості цього дали свою згоду. Коли б Сталін був домагався цих земель для Росії, він нічим не міг би мотивувати свого права, хіба голою силою. А такої мотивації не прийняли б ані Рузвелт і Черчил, ані американські поляки, ані Міколайчик. Вирішення східнього кордону Польщі на основі національного принципу має значення для вирішення західнього кордону майбутньої незалежної об'єднаної України.

Ще раз порушувано українську справу в Ялті при торгах за кількість голосів для СССР в творенній тоді Організації Об'єднаних Націй. Відомо не із споминів Черчила, а з інших джерел, що Москва хотіла була спочатку ввести до ОН всі свої республіки, щоб мати 16 голосів. Проте ця вимога натрапила на рішучий спротив ЗДА та Британії, і Москва зм'якла. Черчил так передає заяву Молотова в цій справі: „Совєтська делеґація була б задоволена, коли б три, а в крайньому разі дві, з совєтських республік стали вже на початку членами (ОН), а саме Україна, Білорусь і Литва. Всі три вони є важливі, всі три принесли великі жертви в війні; вони перші попали в руки наїзника (німецького, З. П.), і дуже потерпіли. Домінії Британської Спілки ішли до незалежности ступнево і терпеливо. Це є прикладом для Росії, і тому вони (большевицькі лідери, З. П.) рішилися на цю далеко вужчу пропозицію".

В той спосіб Молотов мотивував відмову від членства всіх совєтських республік в ОН та прохання, щоб бодай Україна, Білорусь і Литва стали членами. В своїй заяві він визнав, що совєтських республік не можна порівнювати з британськими домініями, які вже осягнули незалежність, і обіцяв, що й совєтські республіки підуть за їх прикладом. Цю уступку Сталіна прийняли Рузвелт і Черчил з захопленням, а Черчил при цій нагоді співає пеан „могутній Росії, яка б'є тиранів". Остаточно всі три погодилися на те, щоб Україна і Білорусь стали членами ОН.

Хоч який хитрий був Сталін, проте він не передбачив тоді, що факт членства України й Білоруси в Об'єднаних Націях, до яких за статутом приймається тільки незалежні нації, може мати велике значення в змаганнях українського і білоруського народів до незалежности. Всупереч своїй інтенції Сталін зробив те, що дві совєтські республіки стали вже „де юре" незалежними, і їм залишається осягнути ще статус незалежности „де факто".

Визначення західніх кордонів України і Білоруси за етнографічним принципом і введення обох цих країн до ОН були, мабуть, лише два позитивні факти Ялтинської конференції, хоча Москва надавала їм цілком іншого значення, як вони матимуть у майбутньому. Було це зло в задумі Москви, яке остаточно може обернутися в добро для поневолених народів, як це не раз буває у щоденному житті.

Захар Польовий

ЗА ОБ'ЄДНАНИЙ ВИХОВНИЙ ФРОНТ

На нашому виховному фронті помітний вже від довшого часу великий поступ і пожвавлення. Українською дітворою почали більше, як досі, цікавитися — наша преса, виховні інституції та чільні громадські організації. Частіше появляються вартісні дитячі книжки, влаштовуються українознавчі курси та доповняючі, музичні, танкові й балетні школи. Зорганізовано репрезентативний дитячий хор „Молода Думка". При УКК створено Шкільну Раду...

Досі розв'язання складної проблеми виховання української дітвори в цій країні позначалося припадковістю та хаотичністю. Кожний більший чи менший осередок скупчення української іміґрації розв'язував цю проблему на свій лад, підкреслюючи одні моменти, але занедбуючи інші — неменш важливі. Тим то наші припадкові виховники, хоч і будили та під деякими оглядами формували духовість дитини, однак не закладали тривких основ під всебічний духовий і фізичний її розвиток.

В державному народі справою виховання молодого покоління керує найвища центральна установа — міністерство освіти. В наших умовинах таким немовби міністерством освіти повинна стати Шкільна Рада при УКК. Їй слід зцентралізувати наші виховні заходи, чітко окреслити наш виховний ідеал, підобрати найбільш успішні засоби гуртового та індивідуального виховання, встановити їх єрархічний порядок і вказати на основні елементи, що їх в психіці дитини слід насамперед розвинути й закріпити. Отже, Шкільна Рада повинна енерґійно перебрати на себе видавництво дитячої літератури, щоб при скромних грошових засобах упорядкованими серіями високоякісних, достосованих до віку та реалізуючих основні виховні задуми, видань закласти тривкі підвалини під постійний духовий зв'язок української дітвори з українською культурою і традицією.

Головне військове командування, щоб перевести успішні воєнні операції, мусить мати в найменших деталях продуманий с т р а т е г і ч н и й плян і ясно здавати собі справу, якою кількістю та якістю війська й технічного матеріялу воно розпоряджає. Також і успішна виховна діяльність Шкільної Ради залежатиме не тільки від детально продуманої виховної програми, але й від ясного образу умовин та стану, що в них перебуває наша дітвора. Тим то вважаємо доцільним негайно провести інформативну анкету серед всієї української дітвори в ЗДА. Ця анкета скаже нам, на яку кількість та якість дітвори ми можемо розраховувати й які виховні засоби мають бути найпильніші. Анкетний листок буде водночас і реєстраційним листком дітвори та першим організаційним контактом між нею і Шкільною Радою. Анкета повинна охопити дітей від 6 до 14 року життя.

Вважаємо також за доцільне створити під патронатом Шкільної Ради окрему освітньо-виховну організацію дітвори, на зразок старокрайової „Молодої Просвіти". Приналежність до однієї організації, яка не допускає віроісповідних, територіяльних чи партійних різниць, організації, заснованої на засадах Христової віри та любови до Батьківщини, дасть дітворі почуття єдности, а в консеквенції скріпить в громаді розхитаний соборницький дух.

Коли мова про дитячу організацію, то не можна поминути мовчанкою незвичайно важливої справи, а саме — дитячого часопису чи журналу. Цей часопис, чи журнал став би немов органом нового товариства і духовим зв'язковим української дітвори, носієм наших найкращих релігійно-національних виховних традицій. А крім того він був би місцем перших літературних спроб юних читачів. Ми свідомі, що з таким журналом зв'язані великі фінансові видатки, зокрема спочатку. Але якщо ми поважно думаємо про краще майбутнє, то на цю важку жертву мусимо здобутися! Виховний тягар батьків мусимо зробити суспільно-національним тягарем і принайменше в початковій стадії призначити відповідну грошову субвенцію з Народного Фонду на редаґування репрезентативного дитячого журналу. Ця, хоч і велика жертва, в майбутньому буде сплачена сотнями нових свідомих та дисциплінованих громадян!

Багато важливих та пильних справ громадського характеру чекають на своє полагодження. Та мабуть найпильнішою є справа виховання нашої дітвори. Кожний день відчужує українських дітей від рідного середовища! Кожний день вимагає нашої рішучої дії, врятування нашого найдорожчого скарбу — юного квіту. Тож не гаймо часу. Допоможім нашій дітворі стати якнайкращим переємником ідеалів воюючої України.

„БУДЕ ДОСТАТОК ПРОДОВОЛЬСТВА"

Так пише в „РУ" Ф. Смолянець, але це буде не зараз, тільки в „найближчі два-три роки".

„В найближчі два-три роки промисловість продовольчих товарів Радянського Союзу піде круто вгору. В країні створюється справжній достаток продовольства — м'ясних і рибних продуктів, масла, кондитерських виробів.

На сотні мільйонів має зрости кількість банок консервів, які виготовляють наші консервні заводи. Таке завдання поставили перед нами партія і уряд".

Таких обіцянок „в найближчі два-три роки" було багато під час большевицької окупації України, але „достатку продовольства" й досі немає. Таким самим наслідком закінчиться й ця чергова обіцянка. Розуміється, що товариш директор консервного заводу в Херсоні, Ф. Смолянець, вже й тепер має всього доволі. Таку саму обіцянку проголосив генерал армії В. І. Чуйков у своїй промові під час жовтневої паради в Києві. Він сказав: „Вперше в історії людства (!) в загальнонародному, в загальнодержавному масштабі поставлене завдання досягнення небаченого досі рівня народного споживання". Такими брехнями обдурюють директори фабрик і ситі генерали український народ. В ЗДА оце народне споживання високе, хоч про нього ніхто не говорить у пропаґандивних промовах.

Роман Смаль-Стоцький

ЗАВДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ В АМЕРИЦІ

(Доповідь на Річному З'їзді СУМА в Ню Йорку дня 14 листопада 1953 р.)

(2)

І ні на хвилину не забувайте, що Америка тепер в смертельному бою проти нашого ворога Москви, і що вона — остання фортеця оборони вільного світу, що ту фортецю Москва від років підміновувала, а зграя шпигунів і зрадників, „випродувала" її Москві так що тепер аж обридливо читати про це все в газетах та звітах комісій Конґресу.

Так, Сумівська громадо, я Вам коротко накреслив тло світове й наше національне, тло Вашої молодости, що переплітаються в одну цілість. Дозвольте тепер представити завдання української молоді в Америці.

За перше завдання виставляю оборону Америки перед московським комунізмом. Чому? Бо якщо Америці не допоможемо оборонитися, то Москва її може заломити, а з Америкою завалиться весь вільний світ і з ним наша надія на визволення України. Чи Америка дійсно загрожена? Чи американський комунізм дійсно відмінний від московського? Подаю Вам ці три цитати для дискусії з американцями, а Вас вони переконають, що і Ви тут, в Америці маєте бойовий фронт:

1) Яке відношення американських комуністів до прапору американської нації, до якого шкільна дітвора відмовляє щодня присягу, вияснив голова комуністичної партії Фостер на прилюдній дискусії форум оф ді ер, Вашинґтон 21 травня 1946 року:

The chairman: If I understand you Mr. Foster, the workers of America look on the Soviet flag as their flag. Mr. Foster: The workers of this country and the workers of every country have only one flag. That is the Red flag. The chairman: Mr. Foster, do you owe allegiance to the American flag? Does the Communist Party owe allegiance to the American flag? Mr. Foster: I stated very clearly that the Red flag is the flag of the revolutionary class, and we are part of the revolutionary class, and all capitalist flags are flags of the capitalist class, and we owe no alliagiance to them

2) Яка ціль американської комуністичної партії, вияснює цей же авторитетний Фостер у своїй книжці Toward a Soviet America цілком одверто:

"The American Soviet Government will be organized along the lines of the Russian Soviets. The American Soviet Government will join with the other Soviet governments in a World Soviet Union. The American Soviet government will be a dictatorship of the proletariat. Under the dicta torship of the proletariat all capitalist parties — Republicans, Democrats, Progressives, Socialists, etc. will be liquidated, the Communist Party alone functioning as the party of the toiling masses."

3) Якими методами ця ціль має бути здійснена? Я вірю, що всі знають значення терміну марксизм-ленінізм. Ця теорія повалення законного уряду кривавою комуністичною революцією. А ось тут текст урочистого зобов'язання членів американської партії при вступі:

"I now take my place in the ranks of the Communist Party, the party of the working class. I pledge myself to rally the masses to defend the Soviet Union, the land of the victorious Socialism. I pledge myself to remain all times a vigilant and firm defender of the Leninist line of the Party, the only line that insures the triumph of Soviet power in the United States (The Christophers, Nr. 28, 1950).

Це вияснює питання загрози Америки і Вам і кожному американцеві.

Як її Вам, молоді, боронити?

Правдою про московський імперіялізм!

Точка „а". Ви всюди в університетах, каледжах чи професійних школах зустрічаєтеся з американською молоддю, з молодою ґенерацією Америки, що вже бере, а за 10-15 років візьме вирішальну участь в політичнім, економічнем, релігійнім житті цієї великої нації. Чи Ви свідомі того, що між Вашими товаришками й товаришами є майбутні конґресмени, сенатори, чолові лідери економічного життя, священики, журналісти та письменники? Що Ви робите день-денно, щоб їх освідомити, в якій небезпеці їх Америка, щоб зацікавити їх фактами про Москву, про визвольну боротьбу України й поневолених народів, щоб здобути їх приязнь особисту, їх добру волю до України, щоб збудити в них ентузіязм для справи волі? Що Ви робите, щоб ця американська молода ґенерація зрозуміла, що й вона має велику місію волі в світі, бо ідеї американської декларації самостійности мають всесвітню цінність? Що Ви робите, щоб американську молодь, або хоч частину її опритомнити від футболу й бейзболу, від пентірейс та буґі-буґі? Пам'ятайте, людина, яка горить — запалює і холодні душі! Якщо Ви горітимете — запалите полум'ям волі і своїх колеґ.

Американський університет — це велика машина, з многогранним життям, з багатством викладів, дискусій і імпрез. Всюди ідіть, всюди беріть участь і при кожній нагоді проводьте наступ на Москву в ім'я американських демократичних засад. Спокійно, але наступайте, несіть правду, переконуйте колеґ, а зокрема американок, — вони, якщо переконаєте їх, стануть у великій пригоді Україні. Самі виступайте з викладами, американська молодь ненаситна інформацій. Будіть її — їх 25 тисяч вже полягло в Кореї, їх Москва тортурувала, так чого ждеш, колеґо? Щоб Москва тебе або брата твого вбила чи тортурувала? Як довго московський комунізм існує на сіті, так довго всі мрії американської молоді про сімейне ,спокійне життя — це дитячі фантазії. Московський імперіялізм — це перманентна аґресія й війна, він ворог число перше американської молоді, і в цьому Ви мусите її переконати.

В університеті будьте вічно спрагнені нових знайомств з американцями та чужинцями, вирвіться з нашого ґетта, знайомтеся, п р и д ивляйтеся, хто є лідером молоді, зацікавлюйте колеґ і вияснюйте, що на національнім питанню в Совєтах, зокрема на українській справі, вони можуть собі побудувати кар'єру вже тепер в Америці і набути капітал для майбутности; запрошуйте їх на професури англійської фільольогії та інших дисциплін на українські університети, вони зворушливо будуть пам'ятати ту Україну, а крім цього нам їх дійсно треба буде. Беріть їх адреси і шліть до УКК, аби надсилав літературу, на це він є. Зацікавлюйте їх книжками, тезами до праць, приводіть їх на наші концерти, вистави, до церков. Відшукуйте американців українського походження, відшукуйте американців прометеївського походження: балтів, білорусинів, татар, кавказців, туркестанців, і спільним фронтом дійте, зокрема при дискусіях. Всі пишіть до кампусових газет! Зокрема, зверніть увагу на американців-жидів і на колеґ журналістики та славістики в широкому розумінню. Чи надійшла пора для моральної офензиви на московську молодь, самі вирішіть.

ЗА УКРАЇНСЬКУ ПРАВДУ

Читаючи „Свободу" і інші українські й американські часописи та журнали, не раз радієш і підносишся на дусі, бачучи, як росте наша справа, як росте правдиве освідомлення чужинців, скільки вже зроблено і як українське питання притягає до себе щораз більше уваги найрізнородніших людей — політиків і військових, письменників і вчених. Щораз частіше на сторінках американської преси, чи в доброму й правдивому, чи брехливому і ворожому освітленні, з'являються замітки і статті про Україну. Але не раз і жахнешся, скільки то ще треба зробити і які ще страшні кривди діються українцям навіть тепер, навіть тут, у вільній країні.

Не можу не подякувати всім тим, хто словом чи пером боронив і боронить права українського народу і науки, а в першу чергу шановному проф. Р. Смаль-Стоцькому за його „артилерію" і „четверту конференцію американської комісії для ЮНЕСКО", де особлива подяка належиться за заклик скінчити з монополією російської мови. Той, хто живе в Каліфорнії, особливо добре знає, що вже найвищий час, щоб звернути увагу на цю монополію російської мови, бо враження таке, що це просто якась русифікація американських університетів тими москвинами, що позвивали собі там теплі кубелечка, попритягали і повлаштовували коло себе цілі штати „своїх" і прекрасно почуваються матеріяльно й морально; бо визнаються героями, провадячи таку важливу і відповідальну місію, як приготування американської думки, що „была, есть і будет только єдиная і неделимая Россія".

Доказом того, що вони добре ведуть свою московську пропаганду і мають добрий успіх, є хоч би рецензії на нові книжки, які можна знайти в „Сатурдей Ревю". Досить українцеві або татаринові, або навіть „англо-саксові" написати правду про Росію, про ті утиски, яких „меншини" зазнали і від царської і від совєтської Москви, як в американській пресі зчиняється галас, і тут вже і „сепаратизм", і „русофобія", і „необґрунтованість, і „ненауковість". Так напали на книжку Ч. Гірея „Тінь Влади", те сказали і про „Національні проблеми Совєтського Союзу і російського імперіялізму" проф. Р. Смаль-Стоцького (див. Saturday Review, August 15, 1953, p. 14 — Unruly Subjects of Great Russia — „The Shadow of Power", by Chingis Guirey).

А хто писав критику? — американець Джордж Фішер (George Fisher, author of „Soviet Opposition to Stalin", who served as U. S. Army liaison officer in the USSR during World War II). Дісталося і Кларенсові Маннінгові за „Україну під Совєтами" Saturday Review, Sept. 19, 1953 Ukraine Nationalizm, p. 34 by Marvin L. Kalb.

Цим разом критиком був якийсь Marvin L. Kalb, видимо так, як і Дж. Фішер, вже добре розпропаґований „русскими професорами". Але досить москвинові написати якусь свою пропаґанду, так тут зараз похвали і дитирамби співаються: і дуже об'єктивно, і безсторонньо, і солідно, і науково написано, і всі повинні купувати й читати, щоб уяснити собі правду з цього великого твору. Це так пише Sidney Harcave про „Росію" Мих. Флорінського. Але вже на третій шпальті своїх похвал (стор. 17, Saturday Review September 19, 1953 — „Russia": a history & an interpretation" by Michael T. Florinsky) сам критик стверджує „безсторонність" історика Флорінського, бо хоч він не має ніяких упереджень, але українське питання розв'язує „науково": „Ukrainians are only Russians marred by a Southern accent and Ukrainian nationalizm is but the rattling of loose screns in otherwise empty heads". (стор 17).

Рятуйте! Та тут не артилерія вже потрібна, а ціла воднева бомба. І це робиться в Ню Йорку, де є наша Централя УККА, УВАН, НТШ. Я хоч і дуже вдячний вш. п. Миронові Кушніреві за його дійсно хрестоносний похід за українську правду, але в одноособовість, чи її великі наслідки не дуже вірю і тому рахую, що на захист чи оборону правди в цьому випадку повинні стати особи і установи, обрані для цього громадянством. Так само вже крайня пора щось зробити з „ситезеншипом" і з правильним визначенням національности, української національности, яка й досі офіційно в ЗДА не є визнаною. Я радію, що наші представники, чи лідери УККА вже добилися того, що в Сенаті вже дебатується над пропозицією Смита чи відомою резолюцією ч. 58. Вважаю це великим проґресом і успіхом, але поки журавель в небі, краща синиця в жмені, себто, поки резолюція буде схвалена і уряд ЗДА нав'яже дипломатичні стосунки з Українською та Білоруською республіками, краще мати дозвіл, чи наказ від уряду для всіх іміґраційних установ, щоб нам, новим іміґрантам, писали нашу національність за нашою „національною" приналежністю, а не за старим розкладом, який наказує записати тебе до такої національности, яка колись панувала на тому шматку землі, де ти родився, та гнобила тебе, а ти все життя проти неї боровся і добився аж до вільної Америки, щоб тут таки стати, як там тебе не змогли зробити, мадяром, поляком, „русскім".

Це не жарт, а страшне і ганебне явище, яке давно треба направити. Нема чого сміятися над старими часами, коли наші „темні й несвідомі" люди писалися, як австрійці, галіціяни, русини, руснаки і т. п., бо тепер справа стоїть гірше. Тепер не „темний" дядько, без мови, а свідомий професор чи юрист доброю англійською мовою доказує іміґраційному урядовцеві різницю між словами „підданство", „горожанство", „державна приналежність" та „національна приналежність". Але всі ті докази — то горох до стіни (тут теж видно чудово і на повну скалю проведену працю русских професорів), і урядовець, вже подратований тими доказами, каже: „Відчепіться від мене, ось мій правильник, за яким я і сотні, тисячі таких, як я, роками ведемо клясифікацію іміґрантів, і знайдіть, покажіть мені, де тут є така нація, як українська — її нема, то й я не можу самовільно, без припису влади її вводити". І дійсно, після стількох років іміґрації до ЗДА, після всіх звітів ЗУАДК, скільки і яким пароплавом приїхало українців до ЗДА, після підрахунку УККА, скільки є українців в ЗДА, я в офіційних іміґраційних звітах не знайшов ні одного українця — їх всіх урядова статистика занесла до мадярів, поляків, москвинів.

Була колись і в „Свободі" (ч. 149) гарна стаття — „Правна допомога", але то була порада, як брати чи як готуватися до горожанства, але як відстояти свою національність, там, на превеликий жаль, не було поради. А час іде, люди хочуть бути вільними громадянами вільної країни, але стають перед ненормальною дилемою: або ти мусиш бути там, ким ти не є і не хочеш бути (робися з українця москвином!), або не будеш громадянином вільної країни з свободою і справедливістю для всіх. Не я тільки кричу про це, вже багатьох допекла ця „джостіс", і то в журналі, то в часописі, то в ЗДА, то в Канаді роздається прохання порятунку в цій справі.

Як не вірите мені, то прошу прочитати про іміґрацію до ЗДА хоч в енциклопедії Коллієрса (Collier's Encyclopedia, 1952), в найновішому і найбільш популярному його виданні. Також добре було б, щоб хтось перечитав всі ті, часто дуже великі несенітниці, які понаписували про Україну, Київ, козаків і т. п. „вчені" чужого походження. Я свого часу писав до видавництва Collier'а свій протест і підкреслював найгрубші помилки і неправди, але, як згадував вище, одноособовий хрестоносний похід не дає наслідків.

Багато вже зроблено, але ще більше треба зробити, тож викочуймо „артилерію" і — до наступу! Перемога буде, бо запевнення тому дають такі дописи в „Свободі", як „Україна в шкільних американських підручниках" В. М. Верган (ч. 102), „Ще про неграмотні підручники і енциклопедії" П. Василенко (в ч. 238) та „Енциклопедія Українознавства — І. Вербяний (ч. 98).

Найщиріша подяка всім тим Шановним Авторам, що так гарно проаналізували ті підручники та словники і прийшли до висновку: скрізь відчувається сліди ворожої пропаганди та фальшування історії і культури поневолених Москвою народів, тож ширити правдиві відомості — патріотичний обов'язок та важливе завдання української преси, наукових та репрезентативних інституцій як УККА. Тоді ми напевне будемо мати таких завідомлень, як оце в TIME, листопад 30, 1953 в розділі Russia на сторінці 83 під заголовком „Embroidered Shirt" багато більше, а колишні фальшування та інсинуації зникнуть зовсім.

М. М.

Сан Франціско, Каліф.
2 грудня 1953.

ВІСТІ З ТОРОНТА

ПРИВІТ І ПОКЛІН, УКРАЇНО, ТОБІ!...

(ак.) — Заходами українських організацій, що входять у склад Комітету Українців Канади, в центрі українців Східної Канади Торонті відбулося Листопадове Свято в неділю, 8. листопаду. Концерт відбувся в найбільшій — 2,700 місць — залі Торонта Мессей Голл, але на жаль, заля була прикро порожня і в партері та на першій галерії не наличено більш як 500 осіб, — з признанням кажучи, — здебільшого із старшого та давніше прибулого до Канади громадянства. Це тим паче прикро, що сам концерт складався з доброго і рідко культурного слова Ст. Паладійчука та низки вокально мистецьких точок справді високої якости. До них треба зарахувати так виступ хору Української Православної Громади під дир. Ю. Головка та дебют Чоловічого Квартету під кер. Я. Самотілки, як і співучасть трьох відомих наших мистців — лавреоток Українського Фестивалю Люби Лезицької ліричне сопрано і Оксани Вризгун піяно та Орисі Музиківної з Гемилтону мецо-сопрано. Зокрема остання, яка тільки вдруге виступила на сцені, приємно заскочила публіку своїм все кращим опануванням голосу і дикції, які й роблять з неї надійну нашу молоду співачку. Дуже доброю була теж деклямація, в'язанка героїчних віршів, закінчена капітальним „Любіть Україну" В. Сосюри, що їх виконав ред. В. Шимко, та приємні дві деклямації дівчаток Зорич і Ванас.

ВІДКРИТО УКРАЇНСЬКИЙ НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ІМ. В. ЛИПИНСЬКОГО.

(ак) — Окремим богослуженням, благословенням Екзарха Сх. Канади Єпископа Борецького та актом посвячення, в якому взяли участь 4 священики, при участі невеликого гурту вірних послідовників ідеї В'ячеслава Липинського відкрито в Торонті нову установу — Український Науковий Інститут імени цього великого філософа, соціолога та державника України. Інститут примістився в відновленому й поширеному домі „Січі" при 362 Бетарст стріт, що його популярно звуть Гетьманським Домом. Інститут очолює покищо ред. Вол. Босий, колишній УСС і четар УГА, редактор „Українського Робітника". З програмової заяви ред. В. Босого на відкритті Інституту та з проголошеної Інститутом декларації виходить, що ця наукова установа, базуючись на суворих християнсько - католицьких та монархістичних основах, хоче розробляти та досліджувати у своїх секціях релігійні, політичні і соціологічні проблеми українства, та публікуватиме свої досліди. Основою Інституту має бути окремий архів-музей та бібліотека.

ПОВНИЙ УСПІХ КАПЕЛІ БАНДУРИСТІВ

(ак) — Українська Капеля Бандуристів ім. Тараса Шевченка, що зрештою вже закінчила своє концертове турне по Америці й Канаді, відбула в понеділок 2. листопаду ц. р. свій одинокий концерт у Торонті, Онтеріо, що й був черговим великим її успіхом. Добра пропаґандивна підготова концерту у пресі, в радіо та афішами й летючками, а головне вістка, що Капеля виступає під проводом обох своїх дириґентів Григора Китастого й Володимира Божика, з яких кожний має масу своїх прихильників, зробила з заповідженого концерту справжню сенсацію мистецького характеру і на добрих два тижні наперед всі квитки до найбільшої в Торонті концертової залі Мессей Голл були випродані. Ввечір концерту під залею стояла що добра пів-тисяча людей, що хотіли дістатись на виступ Капелі та пропонували за квитки подвійні і потрійні суми. Сама заля Мессей Голлу, яка має 2,700 місць, була „забита" до останнього місця. Серед приявних було багато чужинців, представники чужомовної преси та чимало наших приятелів з англійського світу. Сам концерт проходив серед великого піднесення всієї залі, кожна точка була нагороджена бурливими оплесками. Обом дириґентам піднесено з-поміж публіки кілька китиць квітів, а на закінчення приявні просто не хотіли виходити з залі і Капеля мусіла обдарувати їх ще й наддатком „Ой музику дуже люблю" Гнатишина. Надзвичайне враження зробив теж канадійський державний гимн, виконаний всією Капелею і англійці признавали в голос, що таке достойне відтворення його вони рідко чули. Вперше виконана в Торонті „Поема про Запорізьку Січ" була найцікавішою і найкращою точкою концерту, хоч теж історичні „Два фрагменти з поеми „Гамалія" в першій частині і народня „Била жінка мужика" у другій належали теж до пописових і були публікою окремо бурхливо відзначені. Солісти Погорілий, Зайферт, Попов, Тимченко, Садовий, Поліщук, Цюра і Уманців були справжніми героями вечора, що лишив у всіх довго незабутнє враження. Два великі щоденники Торонта „Ди Телеграм" та „Глобб енд Мейл" присвятили Капелі окремі згадки та рецензії, ставлячи її вище, як Донсько-козацький хор, який в опінії канадійських музичних критиків був досі неперевершеним осягом в музично-хоровій продукції.

Для історії Капелі згадаймо що вже тоді, коли квитки на концерт були випродані, прийшла на адресу адміністратора концерту просьба від управи юнії залізничників вислати їй 150 квитків „для видатних членів юнії", чого не можна було вже зробити, а відома на ввесь північно-американський континент Висока Агро-культурна Школа у Ґвелфі, в якій студіює кілька тисяч студентів з усього англомовного світу, запросила Капелю на один концерт, ґарантуючи їй у будь-який день повну залю, вечерю і нічліг в колеґії. На превеликий жаль, у програму турне Капелі не можна було вже цей концерт включити і це залишається тільки доказом, яка сьогодні популярність наших Бандуристів в англомовному світі.

З Відчитової Залі

НЮ ЙОРК — НЮАРК

Д-р М. Прокіп: „Україна в боротьбі і еміґрація".

Заходом Об'єднання Прихильників Визвольної Боротьби в Україні" 24-го жовтня ц. р. відбувся в приміщенні „Об'єднання б. Вояків-Українців" в Нюарку доклад п. н. „Україна в боротьбі і еміґрація". Прелеґент, д-р Мирослав Прокіп, старався представити слухачам „стан української справи під сучасну хвилину". Ця доповідь, виголошена теж у Ню Йорку в залі Ам. Клюбу, заслуговує на зреферування.

Невмирущість ідеї боротьби за самостійну соборну українську державу характеризує сучасну боротьбу на рідних землях.

Український нарід все стихійно підносився до самостійного життя. Так було в р. р. 1917-20 після двохсотлітнього гнету: так було в часах т. зв. культурного ренесансу 30-тих років на підсовєтській Україні, чи в роках 2-гої світової війни і після неї. Виразниками цього останнього підйому були в більшості молоді люди, виховані в суто-совєтських обставинах. Русифікаторський і протинаціональний курс совєтів не зумів викорінити стихійного гону мас до самостійного національного життя. Це є першим чинником в боротьбі за самостійність.

Другим чинником це впровадження України формально на міжнародне форум, а саме членство України в О. Н. Цей факт, це ніщо інше, як поступка совєтського режиму перед тиском національної стихії.

Національний і соціяльний гнет на рідних землях творить з народної маси великий революційний потенціял. Це знову створює підставу до активної боротьби, що ведеться тепер на рідних землях під проводом УГВР. Факт існування цієї боротьби підтверджують самі совєтські джерела і закордонні обсерватори, як і скупенькі вісті, що продираються сюди крізь залізну занавісу. Активна боротьба в Україні це третій чинник у нашому змаганні до самостійности.

Українська еміґрація це один з відтинків нашого фронту в боротьбі. Інформування вільного світу про наші змагання, це засіб, якого не можна легковажити. Однак при тому треба тямити, що доля України рішиться на рідних землях. Погляд, що на рідних землях ніякої активної боротьби в тій чи іншій формі немає, вказує на брак віри в український нарід. Цей брак віри доводить до заломання єдности на еміґраційному відтинку нашого фронту. Таким заломанням можна назвати м. і. недавні розмови УН Ради з кругами, зближеними до російських імперіялістів. Ціллю еміґрації повинна під сучасну пору бути загальна консолідація на базі всенаціональній. Вину за невдачу дотеперішніх консолідаційних заходів несуть у великій мірі круги У. Н. Ради.

Ось загальний і дуже побіжний хід думок доповіді. Через спізнену пору дискутанти мусіли обмежитись до ставлення запитів прелеґентові і до завваг, зв'язаних з доповіддю. Дискутанти були здебільша політичними опонентами прелеґента, а на доповіді були приявні члени майже всіх політичних груп на терені Нюарку. Цей факт треба зарахувати до позитивних явищ нашого життя. Дискусія між політичними противниками, якщо ведена у культурній і приступній формі, може причинитися у великій мірі до злагіднення міжпартійної, чи міжгрупової гризні. А вона, ця гризня, згідно з традицією і дальше роз'їдає нашу еміґраційну громаду, а на нюарському терені особливо болюче дає себе відчувати.

Л. М. Бемко.

● **Делеґати Американського** Комітету Ветеранів на своїх зборах в Атлантік Ситі заявили, що вони підтримують президента Айзенгавера у його розходженні з сенатором МекКарті в справі закордонної політики.

● **Кардинал Ню Йорку** Френсіс Спелман вже третій раз іде до Кореї, щоб разом із вояками ЗДА провести свято Різдва Христового. До Токіо він має прибути 22 грудня, а вертатиметься з Японії 3 січня 1954 р.

ГОЛОС ЧИТАЧА

Не так легко з працею

В „Свободі", ч. 236 з дня 13 листопада 1953 року в статті п. Романа Голіята під заголовком „Праця для інтелектуалістів" подані інформації, які можуть змилити наших інтелектуалів і тому в ім'я безсторонньої інформації Управа Товариства Українських Інженерів подає слідуюче:

1. Під цю пору навіть кваліфікованим технікам на терені Ню Йорку й інших міст, у зв'язку з деяким безробіттям в цій галузі, стало тяжче дістати фахову працю особливо в ділянці конструкційній, а тим більше тяжко знайти таку працю слабо підготованим креслярам.

2. Для успішного опанування технічного креслення треба доброго знання тригонометрії, нарисової геометрії, як також знання будівельних, або механічних конструкцій та деталів. При чому знання англійської мови під теперішню пору, особливо для початкуючих креслярів, є обов'язкове.

Управа Т-ва Інженерів.

Андрій Кігічак

ФИЛАДЕЛФІЙСЬКИЙ ДОЩ ТА ГАЛИЦЬКЕ КІНО

(Спогад з дитячих літ).

Коли пишу оці рядки, то з филаделфійського, олив'яно-хмарного неба січе монотонно дощ. Та що ж, коли і дощ не такий, як бувало у нас дома. Тут падає він, згідно з стейтовим та федеральним законами прямовісно. А хотілося б, щоб він так, як колись у нас дома, бив скісно в шибки партерової хатки повітового містечка. А дощівка щоб стікала по старих ґонтах з даху без ринви, а радше, щоб лилась так цюрком, прямо перед заплакані віконця. І тоді, у таку, пізно-осінню непривітну погоду, у теплій хатині ставало так привітно, затишно, настроєво.

Тоді кімнатну тишу переривав тільки тріскіт у печі дров або тикання, старого, з вагами годинника. І коли надворі царювала така шаруга, а в хаті було так затишно, то тоді „чоловік" зашивавсь у кут старої, улюбленої канапи і, щоб мама не бачили, брався до читання „Шерлока Голмса". Та гірше було, коли у повісті доходило до кульмінаційного моменту, де герой скаче з моста на експрес поїзд, а мама саме тоді кликала, щоб піти до комірки принести наруччя дров, бо в печі погасне.

Ай! Як це було важко переривати в такому інтересному місці читання і в таку погоду виходити надвір. Та швидко треба було перебігати із сіней на подвір'я, бо дощівка текла з даху прямо на шию, а надворі перескакувати по островах серед калюжі, а ще скоріше відмикати у комірці колодку, бо і з того даху падав гарний струм дощівки. Та яке було вдоволення, коли дрова лежали перед печчю, а на закінчення повісти герой таки втік, бо скочив з даху поїзду на дах другого поїзду, що переїжджаючи йшов у протилежний бік.

А коли дощ перестав, то прийшла нова хлоп'яча журба. Якби то викрутитись до кіна і якби то розкрутити до „шістки" (20 гелерів) ще два центи, (чотири гелери). А в наших хлоп'ячих бюджетах це була позиція, бо тоді було три яблока за цента. Але зажурений вийшов якось з біди, бо не тільки дістав дозвіл до кіна, але також і субвенцію, два центи.

Але ж і варто тодішнє кіно згадати. На один сеанс йшло тоді десять, окремих для себе образів, переділюваних перервами. Деякі з них були такі цікаві, що коли на перерву освітили залю, то можна було завважити емеритів, які засипляли під монотонний звук деркітливого кінематографічного апарату. Були це ще німі фільми, з німецькими аж до розвалу Австрії, написами, які ціла заля відчитувала вголос. Музичну ілюстрацію до фільмів увели доволі пізно. Не було „срібного" екрану, а висвітлювали на звичайному білому полотні. Надзвичайні оповіщення голосили інколи, що піде надзвичайний „шлягер" — аж на три дії", але тоді ціни були підвищені і тільки учні в мундурах та військові нижче фельдфебля платили „шістку".

Образи тряслись, було враження, що в усіх акціях падає дощ, колеса у всіх повозках оберталися взад. Та всі ці недомагання десь коло 1912 р. усунено. У тім році почали вже „йти" десятьактівки, основані на повістях. Хто з нас старих не пам'ятає незатертих і досі вражінь з таких фільмів як: Дзвонар з Нотр Дам, Біле Доміно, Юдекс, Індійський гробовець, Жерміналь, Зігомар, Гомункулюс, Кво вадіс, а з комічних незабутнього Макса Ліндера, який згинув у 1916 р. на французькому фронті. Ні пізніший Власта Буріян, ні Ганс Мозер йому не дорівняли. До всіх згаданих фільмів достосовувано музичну ілюстрацію симфонічних оркестр, які в деяких кінах доходили майже до мистецтва. І коли настали звукові фільми, то публіка тужила трохи спочатку за німими фільмами. Але звукові фільми показались аж за „панування" Польщі. Зі сильніших кінових акторок вбились в пам'ять Генні Портен, Аста Нільзен та Грета Ґарбо.

Нам, колишнім вихованкам ц. к. Австрії, так за австроугорської монархії як і „моцарствової" Польщі, підходили найбільш під смак австрійські фільми з музикою Штравса, а було це десь у 1937 році, то мені і на думку не прийшло, що тією самою дорогою, яку оглядав на згаданому фільмі, прийдеться самому у роках 1944-45 возити сягові дрова для „герренфольку" і переїжджати попри ресторан під Віденським ліском, в якому „крутили" цей фільм. Пізнав веранду, на якій диригував герой фільму, себто Штравс, симфонічною оркестрою. „Дивні діла Твої, Господи"! Прийшлось навіть „попасати" з фірманкою під гостинницею в Гінтербрілю під Віднем, на якої стіні була вмурована плякета з „Едельвайсом" — із Альп та написом: „Тут творив Іван Штравс-молодший". Та сама гостинниця, з тією самою таблицею, видніли також на баченому колись фільмі.

От, що нагадала филаделфійська слота!

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

НЮАРК, Н. ДЖ. — Бр. св. І. Хрестителя, відд. 76 повідомляє своїх членів, що річні збори відбудуться в неділю, 13. грудня, а 1-ій год. попол., в Українській Централі при 180 Вільям вул. Проситься членів прийти вирівняти залеглі вкладки, як також буде вибір уряду на 1954 рік. — С. Мриґелод, пред.; В. Шеремета, кас.; В. Салабун, секр.

ЕЛИЗАБЕТ, Н. ДЖ. — Річні збори Бр. св. Арх. Михаїла відд. 142 відбудуться в суботу, 12. грудня, о год. 7:30 ввечорі, в залі Українського Народного Дому, 214-216 Фултон вул.. На зборах буде звіт урядників, як також вибір уряду на 1954 рік та багато інших справ. Просимо привести нових членів. Присутність всіх урядників і членів обов'язкова. — А. Полевчак, предс.; С. Пограничний рек. сек.

Читайте українські книжки й газети, бо часто читання веде до просвіти, а просвіта — це сила!

ТАРЗАН, ч. 3199. Інтрузи.

Оглядаючи спустошення, що його вчинили напавши на джунглі, ґали, Тарзан блукав по лісу далеко на північ від місця свого звичайного полювання.

Нагло він спинився, щоб прослідити сліди численних коней, які влилися в сліди з бічної стежки.

Нічний вітер більшав, приносячи до його ніздрів запах людини і коня, перемішаний з запахом диму та їстива, і незабаром Тарзан натрапив на табір.